

Lia Rumantscha

Orientaziun strategica 2026–2030

0.	Introducziun.....	3
1.	Champ d'actividad 1: dar vinavant e rinforzar la lingua	5
2.	Champ d'actividad 2: iniziar in moviment e sviluppar il posiziunament.....	6
3.	Champ d'actividad 3: stabilisar e schlargiar la finanziaziun.....	7
4.	Champ d'actividad 4: sviluppar structuradas d'organisaziun per il futur.....	8

Legenda: champs d'actividad 2026 - 2030

0. Introducziun

Per la suprastanza da la Lia Rumantscha èsi il mument ideal per instradar la nova strategia per la Lia Rumantscha cun ses proxims pass: Ella lavura dapi quest onn en ina nova constellaziun cun trais novas personas. Ensemen cun il secretari general *Markus Solinger* ch'è entrà en uffizi avant in onn e mez, èn gia vegnidas instradadas numerusas midadas internas. Quest process ha manà a resultats positivs, pussibilitond ina renovaziun e modernisaziun necessaria. Sut il copresidi cumprovà dad *Urezza Famos* e *Gianna Luzio* ha la suprastanza evaluà ils ultims mais necessitads ed opziuns da svilup per l'organisaziun tetgala dal rumantsch. La suprastanza, il cussegl e la direcziun da la Lia Rumantscha han barattà perspectives preziasas ed eruì las motivaziuns cuminaivlas per cuntinuar a concepir il futur dal moviment rumantsch a moda innovativa, curaschusa e persistenta.

Questa primavaira ha la Lia Rumantscha realisà in'enquista tar passa 400 represchentant:as instituzional:as: vischnancas rumantschas, uniuns dal moviment rumantsch, instituziuns da lingua e cultura, scolas medias ed organisaziuns partenarias sin plaun chantunal e naziunal. Radund 130 respostas supplementaras derivan da scolaras e scolaras rumantschs da las scolas medias grischunas. L'enquista ha cunzunt evaluà tge che occupa il pli fitg las personas interrogadas en connex cun il rumantsch e nua ch'ellas èn motivadas e prontas da s'engaschar per il rumantsch. La suprastanza è fitg engraziaivla per las bleras contribuziuns captivantas e la motivaziun exprimida. Ils resultats cumprovan il fatg enconuschent ch'il rumantsch è en bleras domenas sut grond squitsch. Sin basa dals resultats da l'enquista ha la suprastanza discutà intensivamain ils impuls entrads, armonisà ideas e skizzà in maletg per il futur cuminaivel da la cuminanza rumantscha.

Sfidas sco punct da partenza

Las discussiuns sa basan sin las sfidas centralas ch'èn vegnidas identifitgadas en in'enquista multifara. Da quellas fan tranter auter part:

- **Fragmentaziun ed orientaziun mancanta:** Las diversas aspectativas a la Lia Rumantscha han chaschunà en il passà ina surchergia ed ina mancanza da focus.
- **Accent sin las differenzas:** La diversidad dals idioms vegn suttastritgada dapli che la colliaziun tranter ils idioms, quai che indeblescha la cuminanza.
- **Erosiun da l'identitad:** Emigraziun, dapli glicud veglia e las sfidas en scola difficulteschan il transfer da la lingua.
- **Structuras da collavuraziun debblas:** Structuras d'uffizi d'onur vegnan sut squitsch, quai che periclitescha singulas uniuns.
- **Resursas stagnantas:** Malgrà las pretaisas creschentas resta il spazi d'agir finanziel limità.

- **Concorrenza interna:** Organisaziuns rumantschas concurrenzeschan per meds finansials limitads.

Questas sfidas mussan cleramain ch'i dovra in focus cuminaivel e novas propostas per crear e segirar il futur dal rumantsch.

Ina finamira cuminaivla: la visiun dal futur 2030

La visiun per il 2030 è ambiziusa: La Lia Rumantscha è etablida sco instituziun naziunala che promova il rumantsch ed unescha in vast moviment. Cun il «Forum Rumantsch» vegn stgaffi in lieu d'inscunter e barat per tuttas e tuts che stiman il rumantsch. Structuras effizientas ed ina finanziaziun diversifitgada duain segirar il spazi necessari per svilups persistentes.

Per realisar questa visiun avain nus definì quatter champs d'acziun:

1. **Prestaziuns da basa fidaivlas:** La Lia Rumantscha ademplescha vinavant sias incumbensas centralas e meglierescha cuntinuadamain ils effects.
2. **Inziar in moviment:** Ina ferma rait da societad, economia, politica e cultura duai colliar ils umans e stgaffir puncts d'identificaziun.
3. **Finanziaziun persistenta:** Render accessiblas novas funtaunas da finanziaziun per stgaffir novs spazis d'agir per projects.
4. **Responsablads cleras:** La collavuraziun tranter l'organisaziun tetgala, las uniuns affiliadas ed il maun public vegn optimada.

1. **Champ d'activad 1: dar vinavant e rinforzar la lingua**

Directiva

Per incumbensa da la Confederaziun e dal Chantun promovain nus la lingua e cultura rumantscha e represchentain ses interess. Fidaivlamain ed a moda impegnativa furnin nus las prestaziuns centralas concludidas en la cunvegna da prestaziun e negoziain mintgamai las direcziuns ed ils resultats giavischads (finamiras). La Lia Rumantscha surpiglia la concepziun da las mesiras e lur meglierament cuntinuà cun vista a ses effects.

Finamira

Nossas prestaziuns drizzain nus tenor nossas finamiras strategicas per il 2030. Cuntinuadamain controllain nus lur effect e las sviluppain vinavant. Tras la promoziun da la lingua e la represchentaziun d'interess furnin nus las prestaziuns centralas che mantegnan e rinforzan noss moviment.

Direcziun d'acziun

- 1.1 Far promoziun da lingua applitgada e represchentar ils interess
- 1.2 Render visibel il rumantsch en il mintgadi
- 1.3 Crear munds da lingua per uffants e giuvenils
- 1.4 Tegnair actuala la lingua conform a la tecnologia

2. Champ d'activitad 2: iniziàr in moviment e sviluppar il posiziunament

Directiva

Nus envidain ad in moviment che collia ed unescha umans che stiman il rumantsch e nossa cultura ed èn pronts da contribuir activamain a ses svilup e da s'engaschar per ses futur. Nus entschavain cun in dialog integrativ da dadens anora. Cun ina ferma rait da societad, economia, administraziun, politica e cultura promovain nus la creaziun dal futur collectiva e stgaffin puncts d'identitad cun il «Forum Rumantsch». Uschia rendain visibel e vivent il moviment – da l'administraziun da relaziuns a la creaziun da relaziuns.

Finamira

Il 2030 è nossa rait creschida a moda qualitativa e quantitativa da dadens anora. Cun in schlargiamet activ da la rait, in management da stakeholder proactiv ed ina communicaziun strategica augmentain nus la visibilitad da la lingua e ses access e francain l'image dal moviment. Il rumantsch è ina lingua viventa e preschenta en la societad, l'economia, la politica e la cultura.

Direcziun d'acziun

- 2.1 Sviluppar il posiziunament e crear in'istorgia cuminaivla
- 2.2 Stgaffir ina «alleanza directiva» e professionalisar il management da stakeholder.

3. Champ d'activad 3: stabilisar e schlargiar la finanziaziun

Directiva

Nus segirain nossa finanziaziun da basa a moda persistenta e chattain novas funtaunas da finanziaziun per engrondir nossa forza creativa e per stgaffir novs spazis d'agir per lavurs da project. Nus ans concentrain sin il svilup strategic da la cunvegna da prestaziun cun la Confederaziun ed il Chantun per engrondir noss spazi d'agir e far effect a lunga vista. En pli tirain nus a niz autras funtaunas da finanziaziun orientadas a projects.

Finamira

Mintg'onn retschavain nus CHF 4 milliuns per nossa incumbensa da basa e generain CHF 2 milliuns da novas funtaunas d'entrada diversifitgadas per lavurs da project. Uschia avain nus segirà l'onn 2030 la basa finanzia da la Lia Rumantscha a moda persistenta.

Direcziun d'acziun

- 3.1 Sviluppar vinavant la finanziaziun da basa a moda strategica e consequenta
- 3.2 Chatter e trair a niz novas funtaunas d'entrada

4. Champ d'actividad 4: sviluppar structuradas d'organisaziun per il futur

Directiva

Per nizzegiar sinergias ed evitar duplicidad stgaffin nus responsabladas cleras tranter l'organisaziun tetgala, las uniuns afiliadas ed il maun public. Las uniuns afiliadas èn il punct da partenza – nus las distgargiain e rinforzain uschia lur efficacitad. Nossa collavuraziun sa sviluppa d'ina logica structurala ad in moviment cuminaivel a basa da projects – cun la Lia Rumantscha sco liom. Era singulas personas engaschadas pon prender part al moviment. Noss gremis e l'organisaziun operativa èn concis e s'orienteschan a la realisaziun strategica.

Finamira

Fin l'onn 2030 avain nus etablì gremis concis ed in'organisaziun strategica che agescha cun rollas cleras, ina collavuraziun orientada a projects ed in engaschi cuminaivel. Il focus principal mettain nus sin ina centralisaziun da las offertas da basa per uniuns che na pon betg pli prestar talas offertas.

Direcziun d'acziun

- 4.1 Orientar da nov la metodica da collavuraziun tranter la suprastanza e l'operativa
- 4.2 Simplifitgar la structura da gremis per l'organisaziun cumpletta e l'orientar vers il futur
- 4.3 Etablir da nov la collavuraziun cun las uniuns
- 4.4 Stabilir las capacitads da las organisaziuns da tschep a moda successiva e tenor la strategia

In pass curaschus sin novas vias

Cun quest concept metta la Lia Rumantscha in signal visibel: Ella na vul betg mo mantegnair quai ch'è sa cumprovà, mabain er ir cun curaschi novas vias. Il rumantsch duai vegnir proteggi sco ierta culturala e manà activamain en in futur vivent – per tut las generaziuns e regiuns.

Contact

Lia Rumantscha
Via da la Plessur 47
7001 Cuir
+41 81 258 32 22

www.liarumantscha.ch